



Advies 'Spanning in detentie', Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ)

Uitgebracht aan: Minister voor Rechtsbescherming

Datum: 25 november 2019

Samenvatting

De Afdeling advisering van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (hierna: RSJ) heeft een advies uitgebracht over 'spanning in detentie'. Spanning in detentie ontstaat daar waar praktijk, regels, beleid en maatschappelijke opvattingen niet (voldoende) op elkaar aansluiten of elkaar tegenwerken. Dit kan ertoe leiden dat rechten in het gedrang komen en het bereiken van strafdoelen in gevaar komt.

De regering heeft bepaalde doelstellingen met de vrijheidsstraf: naast vergelding is het doel van de straf om re-integratie van gedetineerden tot stand te brengen waarbij de gedetineerde zelf invloed heeft op het detentieverloop.

In de dagelijkse praktijk vervult de penitentiair inrichtingswerker (piw-er) een belangrijke rol. De werklast van de piw-ers is afgelopen jaren toegenomen door o.a. extra taken (gedragsbeoordeling in het kader van promoveren en degraderen, administratieve taken) en door de toenemende complexiteit van de doelgroep in de penitentiaire inrichtingen (PI's). De piw-er beschikt echter niet altijd over de juiste competenties voor deze verscheidenheid aan taken. Hierdoor dreigen (beleids-)doelstellingen in gevaar te komen.

Een andere spanning betreft de veiligheid binnen detentie: veiligheid in detentie is een knelpunt. Dit heeft vermoedelijk te maken met een wijziging in de aard van de doelgroep (complexere problematiek, agressiever). Daarbij hebben piw-ers minder tijd voor reguliere veiligheidsmaatregelen zoals toezicht en controles. Ook is er minder tijd voor de bejegening van gedetineerden, waarmee de 'relationele veiligheid' in de verdrukking komt.

De RSJ constateert ook een spanning rondom beklag en beroep. Het aantal beklag- en beroepszaken is in de afgelopen jaren toegenomen terwijl het aantal gedetineerden juist is gedaald. Dit is vermoedelijk mede een gevolg van het feit dat de piw-er weinig tijd overhoudt voor de bejegening van gedetineerden. Onenigheden worden hierdoor eerder formeel beslecht (via beklag en beroep) dan langs informele weg opgelost (contacten, gesprekken). In de praktijk lijkt een 'klagen-om-te-klagen-cultuur' te zijn ontstaan. De RSJ constateert dat het stelsel van beklag en beroep zodanig verstopt is geraakt, dat de behandeling van serieuze klachten van gedetineerden (vanwege lange doorlooptijden) in het gedrang komt.

Het advies bevat een aantal aanbevelingen waarvan de belangrijkste zijn om:

- de piw-functie in kwalitatief opzicht te versterken en via een heroriëntatie op het takenpakket te bewerkstelligen dat de piw-er meer tijd heeft voor de bejegening van gedetineerden;
- zorg te dragen voor een adequate registratie van geweld in PI's ten aanzien van zowel gedetineerden als personeel, zodat een goed beeld van aard en omvang van geweld wordt verkregen;
- de vervolging te intensiveren van gedetineerden die geweld tegen personeel in de inrichtingen plegen;
- pilots uit te voeren met zowel het heffen van griffierechten als het instellen van een interne, informele (klacht)procedure; dit om de instroom van (futiele) zaken in het dichtgeslibde stelsel van beklag en beroep te doen verminderen.